
**”ON TÄRKEÄÄ ARVIOIDA JA POHTIA TYÖHÖN LIITTYVIÄ
ASIOITA”**

Henkilökunnan näkemys itsearvioinnista laadun arviointimenetelmänä Päi-
väkummun lastenkodissa

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalian koulutusohjelma

Lahdensivu, syksy 2013

Eija Metsärinta

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Eija Metsärinta	Vuosi 2013
Työn nimi	Henkilökunnan näkemys itsearviointista laadun arviointimenetelmänä Päiväkummun lastenkodissa	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lastenkodin henkilökunnan näkemystä itsearviointista laadun arviointimenetelmänä. Tutkimus toteutettiin Päiväkummun lastenkodissa. Tutkimuksen tavoitteena oli saada näkemystä siitä, miten henkilökunta näki itsearvioinnin toimivan ja miten sitä voitaisiin edelleen kehittää.

Tutkimuksen teoreettisena pohjana olivat aikaisemmat tutkimukset itsearviointista eri toimintaympäristöissä sekä lastensuojelun sijaishuollon laadun kriteerit ja arviointi. Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen. Tutkimusaineisto kerättiin lastenkodin henkilökunnalta kirjoitelmoina, joissa he vapaamuotoisesti kertoivat näkemyksensä itsearviointista ja siihen liittyvistä asioista. Tutkimusaineiston analyysinä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja metodina kategoria-analyysia.

Saatujen tutkimustulosten perusteella laadun itsearviointi koettiin tärkeänä ja tarpeellisenä niin oman itsensä kuin koko työyhteisön kehittämisen kannalta. Henkilökunnan mielestä itsearviointi on loistava työkalu laadun arvioinnissa. Jossain määrin tutkimustuloksista ilmeni myös turhautumista ja epäilyjä itsearvioinnin todellisesta hyödystä. Itsearvioinnin arviointikaavakkeiden jotkut kysymykset olivat tutkittavien mielestä hankalia tai vaikeaselkoisia.

Itsearvioinnin koettiin jo vaikuttaneen Päiväkummun lastenkodin työkäytäntöön siten, että epäkohtiin oli jo puututtu ja sen kautta kehitystä työmenetelmissä oli tapahtunut. Useimmat vastaajat olivat sitä mieltä, että itsearviointiin osallistuttuaan he olivat alkaneet pohtia omaa osaamistaan ja tietojään sekä selvittämään itselleen epäselviä asioita työssä. Osa tutkittavista oli työskennellyt lastenkodissa vasta lyhyen aikaa, joten heille ei ollut kertynyt vielä kokemusta itsearvioinnin tulosten vaikutuksesta työyhteisöön.

Avainsanat Itsearviointi, laadun arviointi, lastensuojelun sijaishuolto

Sivut 26 s. + liitteet 5 s.

LAHDENSIVU
Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical Education

Author	Eija Metsärinta	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Personnel's perspective regarding self-evaluation as a quality assessment method in Päiväkumpu children's home	

ABSTRACT

The objective of this thesis was to examine the perspective of children's home personnel regarding self-evaluation as a quality assessment method. This research was conducted at Päiväkumpu children's home. The purpose of the study was to gain understanding on the functionality and the development possibilities of the self-evaluation method.

The theoretical foundation of this study consist of previous research on self-evaluation in different contexts and the quality criteria and assessment methods of substitute care. This study is based on qualitative research. The research data were gathered in the form of short writings, where the staff could freely express their opinions on self-evaluation and all matters related to it. The research data were analyzed using data-driven analysis of the content and the chosen method was category analysis.

Based on the research findings the self-evaluation of quality was seen important and necessary both for the employees personally and the development of the entire workplace. The personnel regarded self-evaluation as an excellent tool in quality assessment. To some extent the research data showed some frustration and doubts on the real value of self-evaluation. Some respondents felt that some of the questions in the questionnaire were complicated or difficult to understand.

The results indicated that self-evaluation had already affected the work practices, as possible shortcomings had been dealt with and thus the working methods had developed. Most respondents found that after participating in the self-evaluation they had begun to reflect on their own skills and knowledge and resolve unclear things in their work. Some of the respondents had only worked in the children's home for a short period of time, so they were not yet able to assess the results of the self-evaluation in the workplace.

Keywords Self-evaluation, Quality evaluation, Substitute care

Pages 26 p. + appendices 5 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	LASTENSUOJELULAITOS TUTKIMUSPAIKKANA.....	2
2.1	Sijaishuollon lainsäädäntö.....	2
2.2	Päiväkummun lastenkoti	3
2.3	Laadun arviointi Päiväkummun lastenkodissa.....	4
2.4	Itsearviointi Päiväkummun lastenkodissa	5
2.4.1	Sijoitusvaiheen kriteerit.....	5
2.4.2	Hoidon ja kasvatuksen kriteerit	6
2.4.3	Jälkihuollon kriteerit.....	6
2.5	ITE-menetelmä.....	7
3	LAADUN ITSEARVIOINTI LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLOSSA	9
4	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET ITSEARVIOINNISTA SUOMESSA.....	10
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	12
5.1	Tutkimusaineiston hankinta	12
5.2	Aineiston esittely.....	13
5.3	Aineiston analyysi	14
5.4	Analyysimetodi	14
5.5	Tutkimuksen luotettavuus	16
6	TUTKIMUSTULOKSET	17
6.1	Itsearviointi on tärkeää	18
6.2	Joskus on turhauttavaa	18
6.3	Kysymykset usein hankalia.....	20
6.4	Osataanko kaikki tutkimustulos hyödyntää?.....	20
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	21
	LÄHTEET	25
Liite 1	ITE-perus Arviointilomake (Kuntaliitto 2010)	
Liite 2	ITE –jatkosuunnittelulomake (Kuntaliitto 2010)	
Liite 3	Tutkimuslupalomake	
Liite 4	Kirjoitelman ohjeistus	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen aiheena oli tutkia Romano Missio ry:n ylläpitämän Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan näkemystä itsearvioinnista laadun arviointimenetelmänä. Henkilökunnan näkemys itsearvioinnista on merkittävä tekijä, kun mietitään laadun arviointimenetelmien hyödyllisyyttä ja kehittämistä. Laadua on vaikea kehittää mikäli ei ymmärretä, mitä sillä tarkoitetaan. Tutkimuksessa saatavan tiedon perusteella voidaan kehittää lastenkodin laadunarviointia ja sitä kautta myös lastenkodin toiminnan laatua entisestään.

Lastenkodilla on olemassa laatukäsikirja, johon on kuvattu sijaishuollon ja palvelun laatu. Asiakaspalautteita on kerätty sosiaalityöntekijöiltä, lasten vanhemmilta ja lastenkodista poislähteneiltä nuorilta jo pitkään. Henkilökunta käy vuosittain johtajan kanssa kehityskeskustelun, missä pohditaan palveluprosessi ja kehittämistarpeita niin yksilön kuin yhteisönkin kannalta. Kehityskeskusteluista ja asiakaspalautteista johto on tehnyt yhteenvedot ja ottanut niistä esille nousseet asiat käsittelyyn henkilökuntapalaverissa.

Keväällä 2011 laatukäsikirjan päivityksen yhteydessä nousi esiin puute systemaattisesta laadunvarmistuksesta ja -kehittämistavasta. Tuolloin alettiin työstää Päiväkummun lastenkotiin sopivaa itsearviointimenetelmää. Profession asiantuntijat sekä tutkijat ovat sitä mieltä, että suomalaisissa lastenkodeissa ei ole systemaattista arviointijärjestelmää ja että lastensuojelun laitostyö tarvitsee työn sisäisestä olemuksesta nousevia arviointitapoja. Reflektoivaa itsearviointia tapahtuu joko kehittämispäivillä, työnohjauksessa, osastonkokouksissa, raporttien yhteydessä tai päivittäisissä epävirallisissa keskusteluissa, mutta systemaattisuutta siinä ei juurikaan ole. (Salminen 2004.)

Lastenkodin vastaavana ohjaajana olin ollut mukana tekemässä laatukäsikirjaa sekä kehittämässä jo käytäntöön otettua itsearviointimenetelmää. Henkilökunnan näkemys itsearvioinnista kiinnosti minua edellä mainituista syistä sekä siksi, että itsearvioinnista lastensuojelulaitoksissa ei ole julkaistu aiempia tutkimuksia. Suomessa ei lastensuojelun sijaishuoltoapaikojen laadun arvioinnista ylipäätään ole olemassa kovinkaan paljon julkaistua tutkimustietoa.

Tieteelliset tutkimukset tehdään yleensä nimettöminä, mutta koska kyseinen tutkimus ei paljasta Päiväkummun lastenkodin asukkaiden tai työntekijöiden salassa pidettäviä henkilökohtaisia asioita, päädyttiin tässä opinnäytetyössä käyttämään tutkimuskohteen nimeä.

2 LASTENSUOJELULAITOS TUTKIMUSPAIKKANA

Lastensuojelulaissa (417/2007) ei ole yksityiskohtaisesti määritelty sitä, minkälaisia yksiköitä on pidettävä lain tarkoittamina laitoksina. Lastenkodit ovat lastensuojelulaitoksia, joissa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa huostaanotetuille sekä avohuollon tukitoimena sijoitetuille lapsille. Annettavan hoidon ja huollon sisällöstä sekä hoidettavien lasten määrästä riippuu osaltaan se, onko toimintayksikköä pidettävä laitoksena. Lastensuojelulain mukaan lastenkodissa on oltava riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet. (Räty 2012, 443.)

Lastensuojelulaitokseen sijoitetulla lapsella tulee olla kaikissa olosuhteissa oikeus omaan rauhaan ja identiteettiin, joten laitoshoidon ei voi olla säilyttävää hoitoa, vaan kysymys on aina lapsen tarpeiden mukaisen sijaishuollon järjestämisestä. Sijaishuoltopaikan tulee vastata juuri niihin tarpeisiin, joiden perusteella lapsi on otettu huostaan. Laitoshuollon tulee lapsen fyysisten tarpeiden lisäksi kyetä tyydyttämään myös lapsen henkiset perustarpeet kuten oikeus yksityisyyteen ja itsemääräämisoikeuteen, välittämiseen, tunteiden vastaanottamiseen ja niiden huomioimiseen sekä perusoikeudet huomioonottavaan hoitoon. (Räty 2012, 445–449.)

Lastensuojelulaitoksissa tehdään työtä monimutkaisten ja vaikeiden psykososiaalisten ongelmien parissa, mistä johtuen tarvitaan erityisesti tietoa työn toimivuudesta ja vaikuttavuudesta. Lastensuojelun laitostyön arviointi ja kehittäminen ovat tällä hetkellä erittäin ajankohtaisia. Arvioinnin merkitystä työn kehittämisessä on alettu korostaa yhä enemmän. (Salminen 2004, 115.)

Lastensuojelulaitoksen laatuun vaikuttaa muun muassa lastenkodin henkilökunnan määrä ja henkilöstön koulutukselle asetetut vaatimukset. Laatu-kriteerit ovat yksi tapa varmistaa lastenkodin toiminnan asianmukaisuus ja annettavien palvelujen laadun toteutuminen. (Räty 2012, 448.)

Laitosten kasvatusta- ja toimintamenetelmät ovat viime vuosina muuttuneet, tulleet avoimemmiksi sekä monipuolistuneet. Laitostyössä perhekeskeinen työskentely on lisääntynyt. Rajoittavasta laitostyöskentelystä on siirrytty esimerkiksi avohuollolliseen työskentelyyn. Lastensuojelulaitokset ovat usein myös profiloituneet jonkin tietyn asiakasryhmän hoitamiseen, tarkemmin räätälöityjen palvelujen tarjoamiseen. Päiväkummun lastenkoti on profiloitunut romanitaustaisten lasten ja nuorten hoitoon ja kasvatukseen sekä jälkihuoltoon. (Salminen 2004, 10.)

2.1 Sijaishuollon lainsäädäntö

Lastensuojelulain (417/2007) 49 §:n mukaan lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun, kiireellisesti sijoitetun tai lastensuojelulain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Väliaikais määräyksellä tarkoitetaan muun muassa hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden

väliaikaispäätöstä lapsen sijoituspaikasta kokonaistilanteen selvittämisen ajaksi.

Sijaishuoltopaikan valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota huostanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin. Lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta. Lapsen hoito saattaa joissakin tilanteissa vaatia erityistä ammatillista osaamista, joka voidaan taata paremmin laitoksessa tai ammatillisessa perhekodissa. Sijaishuollon päämääränä on lapsen hyvä huolto, hoito ja kasvatust. (Räty 2012, 410; Valtakunnalliset sijaishuollon laatuksiteerit 2004, 13.)

Vaikka perhehoito on lapsen pysyväisluontoisessa sijoituksessa yleensä tavoiteltavin ratkaisu, ei lapsen sijoittaminen perhehoitoon ole aina mahdollista, esimerkiksi lapsen erityisen vaikeahoitoisuuden vuoksi. Laitoshoidto on usein tarkoituksenkukaisin ratkaisu myös sijaishuollon tarpeessa olevalle murrosikäiselle lapselle. Lapsen kasvatuksessa ja kasvuolojen järjestämisessä on noudatettava, mitä laissa lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta (361/1983) säädetään. Laitoksessa annetun huollon sisältö mää- räytyy siten lapsenhuoltolain nojalla.

Vuoden 2012 alusta lähtien perhehoidosta tuli laitoshoidtoon nähden ensisi- jainen sijaishuollon muoto. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää laitoshoi- tona vain, jos sitä ei voida järjestää lapsen edun mukaisin riittävien tuki- toimien avulla muualla. (Lastensuojelulaki 2007, 50§). Linjaus laitoshoidosta ennaltaehkäisyyn ja perhehoidon ensisijaisuus koskettavat ja tu- levat jatkossa nykyistä enemmän koskettamaan myös Päiväkummun las- tenkotia. Kaikkia lapsia ja nuoria ei voida kuitenkaan hoitaa ja kasvattaa kodissa tai kodinomaisissa pienissä yksiköissä, joten lastensuojelulaitoksia tullaan tarvitsemaan edelleen. Tällöin kilpailuvaltina tulee olemaan laa- dukas, ammatillinen ja profiloitunut palvelu.

2.2 Päiväkummun lastenkoti

Päiväkummun lastenkoti on Romano Missio ry:n (entinen Mustalaislähe- tys ry) ylläpitämä lastenkoti, joka sijaitsee Päijät-Hämeessä, Hämeenkos- ken kunnassa, Hyväneulan kylässä. Päiväkumpu on toiminut lastenkotina vuodesta 1958 lähtien. Päiväkummussa on kaksi osastoa, joista molempiin voidaan sijoittaa seitsemän lasta tai nuorta. Sijoitettavat lapset voivat olla iältään 0–18 vuotiaita. Päiväkummun lastenkoti tarjoaa myös jälkihuoltoa varsinaisen sijoituksen päättymisen jälkeen aina 21 ikävuoteen asti. Päivä- kummussa on mahdollisuus myös lyhytaikaiseen, perheille tarkoitettuun tuettuun asumiseen, minkä tarkoitus on seurata ja kartoittaa perheen tilan- netta. Tuettua asumista varten Päiväkummussa on erillinen asuintalo sekä erillinen asunto päärakennuksessa.

Romano Missio ry on valtakunnallinen romaniväestön hyväksi toimiva yhdistys, joten ensisijaisesti Päiväkumpuun sijoitettavilla lapsilla on ro- manitausta, mutta se ei kuitenkaan ole sijoituksen edellytys. Päiväkum-

mussa on jo pitkään ollut sijoitettuna jossain määrin myös pääväestöön kuuluvia lapsia.

Lastensuojelu on Romano Mission suurin ja merkittävin toimintamuoto. Romano Mission tavoitteena on edistää romanien integroitumista yhteiskuntaan ja lisätä romanien henkistä, kulttuurista ja koulutuksellista hyvinvointia sekä vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnan eri osa-alueilla. Yhdistyksellä on Päiväkummun lastenkodin lisäksi pienryhmäkoti Sipoossa. Lastensuojelutyön lisäksi yhdistys tekee muun muassa hengellistä sekä sosiaali- ja diakonityötä. Toimintaan kuuluu myös koulutus-, julkaisu- ja tiedotustoiminta sekä vanhustyön tukeminen. Romano Missio tukee myös romanipiskelijoita. Romano Mission keskustoimisto on Helsingissä. (Päiväkummun laatukäsikirja 2006.)

Vakituisia työntekijöitä Päiväkummun lastenkodissa on 13, joista 1 johtaja, 1 vastaava ohjaaja, 10 ohjaajaa ja 1 emäntä. Vakituisten henkilökunnan ja pitkäaikaisten sijaisten lisäksi lastenkodissa työskentelee vaihteleva määrä tuntityöntekijöitä. Päiväkummun lastenkodissa työskentelee myös romanitaustaisia työntekijöitä. Koko henkilökunta on saanut perehdytystä ja koulutusta romanikulttuurista.

2.3 Laadun arviointi Päiväkummun lastenkodissa

Päiväkummun lastenkotiin laadittiin laatukäsikirja vuonna 2006. Käsikirjaa on päivitetty keväällä 2011. Sen mukaan lasten hoidon ja kasvatuksen arviointi on omaohjaajien vastuulla. Yhdessä lapsen sosiaalityöntekijöiden kanssa he arvioivat lapsen asiakassuunnitelmien tavoitteita kaksi kertaa vuodessa. Tämän lisäksi omaohjaajat tekevät sisäisen työn arvioinnin omasta työskentelystään sekä lasten että perheiden ja muiden yhteistyötahojen suhteen. (Päiväkummun laatukäsikirja 2011, 14.)

Jälkihuolto on yksi Päiväkummun lastenkodin työskentelymuodoista ja sen arviointi tapahtuu niin ikään omahoitajan toimesta. Päiväkummun lastenkotiin on laadittu oma jälkihuoltokansio, joka antaa selkeän ohjeistuksen jälkihuoltotyöhön. Jälkihuollon onnistumista arvioidaan vähintään kerran vuodessa, jolloin myös asetetaan uudet tavoitteet. (Päiväkummun laatukäsikirja 2011, 14.)

Kirjalliset asiakaspalautteet otettiin käyttöön marraskuussa 2005. Niitä kerätään lapsen huoltajilta, lapsen sosiaalityöntekijöiltä sekä lastenkodista pois lähteneiltä lapsilta ja nuorilta. Kirjallista palautetta pyydetään aina asiakassuunnitelmapalaverien yhteydessä. Asiakkaiden antamaa palautetta, toiveita ja tarpeita selvitetään suullisesti lapsen ja lastenkodin johtajan kehityskeskusteluissa vähintään kerran vuodessa. (Päiväkummun laatukäsikirja 2011, 15.)

Henkilökunta arvioi työskentelyään noin kerran kuukaudessa pidettävissä henkilökuntapalaverissa sekä yhtä usein toteutuvissa työnohjauksissa. Kaikki vakituiset ja pitkäaikaisessa työsuhteessa olevat työntekijät osallistuvat johtajan kanssa käytävään kehityskeskusteluun kerran vuodessa.

Kaikkien aikaisemmin tässä luvussa mainittujen laadunarviointimenetelmien tuloksia käydään säännöllisesti läpi henkilökuntapalaverissa. (Päiväkummun laatukäsikirja 2011, 15.)

2.4 Itsearviointi Päiväkummun lastenkodissa

Itsearvioinnin kehittämisprojekti käynnistyi keväällä 2011 Päiväkummun lastenkodissa hallinnon harjoittelussa olleen sosionomiopiskelijan aloitteesta. Tuolloin muodostettiin työryhmä, johon edellä mainitun opiskelijan lisäksi kuului lastenkodin johtaja ja vastaava ohjaaja (tämän opinnäytetyön tutkija). Alkuperäinen idea oli, että Lahden ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija aloittaa kehittämisprojektin osana opintojaan ja tutkija jatkaa projektia sekä työstää siitä myöhemmin oman opinnäytetyönsä. Työryhmä valitsi kehittämisprojektin menetelmiksi kuntaliiton kehittämän ITE3 laadunhallintamenetelmän sekä sijoitusprosessin arvioinnin kriteereiksi Valtakunnalliset sijaishuollon laatuksiteerit. Yleensä itsearvioinnissa hyödynnetään perinteisiä tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmiä, erityisesti yksilö- ja ryhmäfokushaastatteluja, päiväkirjoja ja lomakekyselyjä. (Sosi-aaliportti 2004.)

Päiväkummun lastenkodin laadun itsearviointia on toteutettu neljässä eri vaiheessa. Kyselyt on suoritettu henkilökuntapalaverien yhteydessä 2011–2013. Kyselyihin osallistuivat kaikki vakituiset työntekijät sekä pitkäaikaiset sijaiset. Vastaajista vain noin puolet oli osallistunut kaikkiin kyselyihin. Henkilökunnassa on ollut jonkin verran vaihtuvuutta itsearvioinnin toteutuksen aikana, joten osa vastaajista on ollut mukana vain yhdessä kyselyssä.

Ensimmäinen kysely oli Kuntaliiton kehittämä ITE-perus arviointilomake (Liite 1), joka soveltuu mihin tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon työyhteisöön. Kyselyn 25 kysymystä kattavat pääosin työyksikön koko perustoiminnan. Kolme seuraavaa kyselyä toteutettiin ITE-kyselyn mukaisesti ja kysymyksinä käytettiin Valtakunnallisia sijaishuollon laatuksiteereitä. Kyselyjen aiheet olivat Sijoitusvaiheen kriteerit, Hoidon ja kasvatuksen kriteerit sekä Jälkihuollon kriteerit. (Valtakunnalliset sijaishuollon laatuksiteerit 2004.)

2.4.1 Sijoitusvaiheen kriteerit

Sijoitusvaiheen kriteerien osiossa kysellään lapsen tai nuoren sijoittumisesta lastenkotiin, sen eri vaiheista ja toteutumisesta. Vaiheita on viisi:

1. Yhteydenotto ja tiedonkeruu
2. Arviointi ja suunnittelu
3. Tutustuminen ja sopiminen
4. Lapsen tulo
5. Sijoitusvaiheen arviointi.

Yhteydenotto ja tiedonkeruu osiossa arvioidaan, miten lapsen tarpeista ja tilanteesta kertovaa tietoa kootaan arvioinnin ja päätöksenteon pohjaksi sekä sitä, miten sijaishuoltopaikasta kertovaa tietoa välitetään lasta sijoitavalle taholle. Arviointi ja suunnittelu kohdassa paneudutaan siihen, miten selvitetään sitä, pystyykö sijaishuoltopaikka vastaamaan lapsen tarpeisiin. Tutustuminen ja sopiminen osiossa kysellään tietämystä siitä, miten varmistetaan, että paikka on sopiva lapselle ja miten luodaan perusta hyväälle yhteistyölle, sitoutumiselle sekä yhteisymmärryksen saavuttamiselle. Lapsen saapumisen kohdalla arvioidaan sitä, ovatko lastenkodin menetelmät sellaiset, että lapsi ja hänelle tärkeät ihmiset kokevat muuton turvallisiksi ja itsensä tervetulleiksi. Viimeisessä osiossa arvioidaan sitä, onko lastenkodilla toimivaa käytäntöä selvittää, miten sijoitusprosessi on onnistunut lapsen kohdalla. (Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit 2004, 14–20.)

2.4.2 Hoidon ja kasvatuksen kriteerit

Hoidon ja kasvatuksen kriteerien päämääränä on lapsen edun mukainen hyvä hoito, kasvatusta ja kuntoutusta sekä myönteiset ja läheiset ihmissuhteet. Kriteerit jakautuvat edellisten kriteerien tapaan viiteen osa-alueeseen:

1. Asettuminen
2. Kasvaminen yksikössä
3. Yhteistyö lapsen verkostojen kanssa
4. Sijoituksen päättäminen
5. Sijoituksen arviointi

Asettumisessa pohditaan, kuinka lastenkoti luo pohjan turvallisuudelle ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen syntymiselle. Yksikössä kasvamisen osiossa selvitetään, toteutuvatko hoidon ja kasvatuksen eri osa-alueet lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Yhteistyö lapsen verkostojen kanssa on osio, jossa kysellään miten lastenkoti toimii yhteistyössä lapsen läheisten ihmisten ja lapsen kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa. Sijoituksen päättäminen osiossa selvitetään, onko lastenkodilla olemassa suunnitelmaa lapsen siirtymisessä seuraavaan elämänvaiheeseen. Sijoituksen arvioinnissa tarkastellaan, miten lastenkoti arvioi sitä, miten koko sijoitus on onnistunut lapsen kohdalla sekä sitä, pystytäänkö tekemään johtopäätöksiä toiminnan parantamistarpeista. (Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit 2004, 21–27.)

2.4.3 Jälkihuollon kriteerit

Jälkihuollon päämääränä on saattaa lapsi takaisin kotiin tai nuori itsenäiseen elämään, omillaan toimeen tulevaksi aikuiseksi, jolla on oma sosiaalinen verkosto tukenaan. Jälkihuollon kriteerit jakautuvat neljään osa-alueeseen:

1. Suunnittelu
2. Lapsen tai nuoren tukeminen

3. Lähiverkoston tukeminen
4. Päättäminen ja arviointi

Suunnittelussa selvitetään, onko lastenkodilla systemaattista tapaa uuden elämänvaiheen kokonaisuuden hahmottamisessa ja kirjaamisessa suunnitelmaksi lapsen tai nuoren ja hänelle tärkeiden ihmisten kanssa.

Lapsen tai nuoren tukeminen osiossa selvitetään, miten lastenkoti rohkaisee ja tukee lasta tai nuorta sitoutumaan omaan suunnitelmaansa sekä toimimaan sen mukaisesti. Lapsen tai nuoren tukeminen osiossa tarkastelulla on se, vahvistaako lastenkoti lapsen tai nuoren tärkeiden ihmissuhteiden verkostoa niin, että se sitoutuu ja pystyy tukemaan lasta tai nuorta jälkihuollon aikana ja loputtua. Jälkihuollon päättäminen ja arviointi taas selvittää, onko lapsen tai nuoren siirtyminen seuraavaan elämänvaiheeseen suunnitelmallista sekä sitä, onko koottu tietoa jälkihuollon onnistumisesta lapsen kohdalla. (Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit 2004, 28–31.)

Kyselyissä annettiin vastausvaihtoehtoja, joista työntekijät valitsivat sen, mikä vastasi heidän omaa näkemystään. Arviointiasteikko oli:

- 0 = Ei ole toteutunut lainkaan, asia ei ole ollut esillä
- 1 = Asia on ollut esillä ja pohdittavana
- 2 = Paraikaa kehitteillä, kokeiluja menossa tai toteutunut satunnaisesti
- 3 = Käytössä, mutta toteutuu vain osittain
- 4 = Käytössä, toteutuu kaikilla arviointikohteen osa-alueilla
- E = En osaa arvioida.

Kaikkien neljän kyselyn vastausten analysointien jälkeen henkilökunta käsittelee vastaukset niin ikään henkilökuntapalavereissa. Ensin vastauksia pohdittiin pienryhmissä ja sen jälkeen koko henkilökunnan kesken. Vastauksista nostettiin esiin kyselyjen perusteella havaitut kehittämisalueet ja niihin mietittiin ratkaisuja. Kehittämishankkeille tehtiin yhteinen suunnitelma, valittiin vastuuhenkilö(t) niitä toteuttamaan sekä sovittiin aikataulu niiden toteuttamiseksi. Seuraavissa henkilökuntapalavereissa seurattiin kehittämishankkeiden toteutumista.

Itsearviointia suunniteltiin siitä lähtökohdasta, että se tulisi olemaan jatkuva toimintatapa eikä vain kertaluontoinen. Tästä johtuen haluttiin selvittää henkilökunnan näkemystä nykyisestä menetelmästä, jotta voitaisiin arvioida sen toimivuutta ja hyödyllisyyttä. Tavoitteena oli myös kehittää itsearviointimenetelmää sellaiseksi, että se toimisi toivotulla tavalla ja että henkilökunta kokisi sen tarpeellisena, koko työyhteisöä hyödyntävänä toimintana.

2.5 ITE-menetelmä

ITE-menetelmä on Kuntaliiton 1990-luvun alussa kehittänyt itsearviointi- ja laadunhallintamenetelmä. ITE-menetelmä on työyhteisölähtöinen, jolloin sen avulla tarkastellaan, arvioidaan ja kehitetään toimintaa työyksi-

kön omat lähtökohdat huomioiden. ITE-menetelmä on laadittu työyksiköitä ja niiden henkilökuntaa varten. Itsearviointi on menetelmän arviointinäkökulma.

ITE-menetelmän arviointiprosessi on melko nopea toteuttaa, eivätkä sen kustannukset ole kohtuuttomat. Menetelmää pystyy toteuttamaan perinteisten työpaikkakokousten yhteydessä, kuten Päiväkummun lastenkodissa on toimittu. ITE-menetelmän perusta on yhteisissä arviointikeskusteluissa, joissa käydään läpi itsearviointin perusteella esiin tulleet arviot työyhteisön toiminnasta.

ITE-arviointikysymykset kattavat pääosin työyksikön koko perustoiminnan Peruskyselyssä on 25 kysymystä, jotka jakautuvat seitsemään pääalueeseen. Niitä ovat:

1. Toiminnan perusteet
2. Toiminnan suunnittelu ja seuranta
3. Henkilöstö ja johtaminen
4. Varustus ja laitteet
5. Toiminta ja palvelut
6. Viestintä ja yhteistyö
7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen

Kysymykset on laadittu väljiksi, jolloin se soveltuu laajemmin erilaisiin sosiaali- ja terveystalouden työyksiköihin. Kysymykset kohdentuvat myös yleisiin laadunhallinnan peruseräisiin.

ITE-menetelmään kuuluu Jatkosuunnitelmalomake (Liite 2), johon kirjataan itsearviointin perusteella esiin nousseet työyksikön kehittämistarpeet. Lomakkeeseen kirjataan kehittämistarpeen työstämiseen yhdessä valitut vastuuhenkilöt ja suunniteltu aikataulu. Menetelmä painottaa asioista sopimista, sovitun kirjaamista, työkäytäntöjen ja asiakasprosessien näkyväksi tekemistä, tulosten ja vaikutusten osoittamista dokumentein sekä arvioivaa ja kehittävää työtä.

ITE-itsearviointi ei ole henkilökohtaisen työn laadun arviointia, vaan siinä arvioidaan työyhteisön kykyä ja keinoja saada selville miten työyhteisön toiminta on toteutunut. ITE-menetelmässä arvioidaan erityisesti työyhteisön toiminnan peruslähtökohtia, joilla mahdollistetaan hyvää laatua tuottavat toimintaedellytykset. Peruslähtökohtia ovat muun muassa työyhteisön johto, henkilökunta, tilat ja työvälineet, ohjeistus, selkeät tavoitteet ja perustehtävät sekä kunnossa olevat palaute- ja arviointimenetelmät.

ITE-menetelmän avulla voidaan selvittää, missä on onnistuttu ja mikä ei toimi niin kuin pitäisi. ITE-menetelmä toimii myös esimiehien työn tukena, sillä menetelmän avulla he saavat kokonaiskuvan henkilökunnan käsitksistä ja työyhteisön tilasta.

Tavallisimmin ITE-menetelmään käytetään arviointiprosessin vaiheiden mukaisesti: henkilökunnan tekemä itsearviointi → arviointitulosten analy-

sointi → kehittämistarpeiden tunnistaminen → parannustoimien suunnittelu ja toteutus. Päiväkummun lastenkodissa itsearviointiprosessi on toteutettu juuri niin kuin se on ITE-menetelmässä suunniteltu. (Holma, Tolvanen & Vihma 2010, 3–13.)

3 LAADUN ITSEARVIOINTI LASTENSUOJELUN SIIJAISHUOLLOSSA

Sosiaali- ja terveystalvelujen laadun kehittäminen on valtakunnallisesti ajankohtainen aihe. Lastensuojelulain (417/2007) päivitys tuli voimaan 1.1.2010 ja laki asettaa haasteita ja kriteereitä sijaishuollon palveluille. Laatuajatteluun ohjaa myös muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämis-ohjelma (2008, 24) eli KASTE vv. 2008–2011. Yksi ohjelman yleistavoitteista oli palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Lastensuojelupalvelujen hankinnassa ja kilpailutuksessa on laadun osuus korostunut viime vuosien aikana. Laatu, laatujärjestelmien kehittäminen ja laatujohtaminen koetaan tämän päivän organisaatioiden ja työyhteisöjen kehittämisen avaimina, joilla toivotaan ratkaistavan organisaatioissa ja työyhteisöissä kohdattuja ongelmia. (LapsiArvi kriteerit 2009, 10; Mikkola 1999, 6.)

Laadunhallinnan peruslähtökohtana on se, että palvelu vastaa asiakkaiden tarpeisiin, joten laatu on aina erikseen määriteltävä toimintaympäristön mukaan. Laatu ja laatujärjestelmien kehittäminen ovat organisaatioiden ja työyhteisöjen kehittämisen välineitä, joiden avulla ratkaistaan mahdollisia ongelmia. Laatujärjestelmä on laadunhallinnan väline, jonka avulla haluttu laatu organisaatiossa voidaan saavuttaa ja säilyttää. Yhä enenevässä määrin on myös lastensuojelun sijaishuollossa keskeisenä strategiana kokonaisvaltaiseen laadunhallintaan pyrkiminen. (Mikkola 1999, 6–30; LapsiArvi kriteerit 2004, 11.)

Laadun arvioinnilla luodaan pohja ja perusta toiminnan ja palvelujen laadun jatkuvalla parantamiselle ja hallinnalle. Hyvä laatu ei synny itsestään, vaan sitä johdetaan, suunnitellaan, varmistetaan, arvioidaan, kehitetään jatkuvasti sekä ylläpidetään. Koko työyhteisö on mukana vaikuttamassa laatuun ja arvioimassa sen toteutumista. (LapsiArvi kriteerit 2004, 9–20.)

Suomessa isommat kunnat ovat kilpailuttaneet lastensuojelun sijaishuolto-paikat. Tarjouspyynnöistä ilmenee, mitä kukin kunta palveluntuottajalta on vaatinut sekä minkälaisia palvelujen valintaperusteita on käytetty. Kilpailutuksen kriteerit poikkeavat kuntakohtaisesti, mutta sijaishuollon laatuun liittyvät peruskysymykset muun muassa henkilöstöstä, tiloista ja varusteista, toiminnan arvioinnista, palveluprosessin kulusta, lapsen ja hänen vanhempiensa osallisuudesta, palvelun hinnoitteluperusteista sekä kumppanuudesta eri tahojen kanssa löytyvät kaikista kilpailutuksista.

Edellä mainittujen, ulkoapäin tulevien laatuvaatimusten ja laadunvarmistuksen kehittämiseksi ilmeni Päiväkummun lastenkodissa tarve itsearvi-

ointimenetelmän kehittämiseksi. Näiden lisäksi myös talon sisällä oli huomattu tarve palvelun kehittämistarpeesta. Itsearviointi on välttämätön edellytys laadunhallinnalle. Vain itsearvioinnin kautta työyksikkö pystyy tunnistamaan oman tilansa ja johdonmukaisesti valmistautumaan ulkoisen arvioinnin paineisiin. (Yliruka 2000, 19.)

Itsearviointi on sellaisen tiedon hankkimista, jota organisaatio kerää itsestään oman toiminnan kuvaamiseksi ja kehittämiseksi. Sen tarkoituksena on toiminnan kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Omaehtoinen itsearviointi johtaa muutoksiin helpommin kuin ulkoisten arviointien tulosten vastaanottaminen. Itsearviointi on kehittämissuuntautunutta, kriittistä ja reflektoivaa analyysiä laitoksen tavoitteista, vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta, oppimisesta ja laadusta sekä näistä muodostuvasta kokonaisuudesta, jonka toteuttajana on laitos itse. (Huusko, 2010.)

Itsearvioinnissa omaa toimintaa, toimintatapoja ja kokemuksia tarkastellaan järjestelmällisesti tiettyjä arviointikriteerejä vasten. Itsearviointi edellyttää kykyä asettaa oma toiminta kriittisen tarkastelun kohteeksi eli reflektointiin. Tarkastelu voi kohdistua toiminnassa syntyneisiin kokemuksiin, tunteisiin, havaintoihin ja palautetietoihin. Arviointi toteutuu parhaiten, kun se on osa normaalia toimintaa. Itsearvioinnin on kohdistuttava koko työyksikön toimintaan, sillä työyksikkö ei voi arvioida vain itseään kiinnostavia tai vain oman toimintansa kannalta merkittäviä asioita. (Sosiiaaliportti 2012; Yliruka 2000, 19.)

Huuskon väitöskirjan mukaan laitosten itsearviointi voi toimia laitosten kehittämisen välineenä, jos laitoksilla sitoudutaan siihen. Itsearviointi ymmärretään yleensä ensisijassa yksilön, yhteisön tai organisaation oman toiminnan arviointina. Itsearvioinnin tarkoituksena Päiväkummun lastenkodissa on toimia myös johdon työkaluna, haasteiden ja vahvuuksien esille tuojana. (Huusko 2009.)

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET ITSEARVIOINNISTA SUOMESSA

Lastenkodin laadun arvioinnista ei ole kovin paljo aiempaa tutkimustietoa. Tämän opinnäytetyön teoriapohjaksi tutkija etsi lastensuojelulaitosten itsearviointiin liittyviä tutkimuksia siinä kuitenkaan onnistumatta. Itsearvioinnista löytyi kuitenkin joitakin tutkimuksia, joista parhaiten sopivat otettiin mukaan tämän tutkimuksen vertailukohdiksi. Mirva Salmisen (2004) Tampereen yliopistolle tekemän liseniaattityön, Työn arvioinnin kehittäminen, mukaan profession asiantuntijat, yliopiston professorit ja Stakesin edustajat ovat sitä mieltä, että suomalaisissa lastenkodeissa ei ole systemaattista arviointijärjestelmää ja että lastensuojelun laitostyö tarvitsee työn sisäisestä olemuksesta nousevia arviointitapoja.

Salminen (2004) tarkasteli liseniaattityössään asiantuntijoiden näkemyksiä lastensuojelulaitosten työn kehittämisestä, erityisesti arvioinnin kehit-

tämisestä. Sen laajempaan tavoitteena oli lisätä ymmärrystä arvioinnin monenlaisista mahdollisuuksista tukea lastensuojelun kehittämistyötä sekä tuottaa sellaista tietoa, joka voisi parhaalla mahdollisella tavalla luoda erilaisia käsityksiä, näkemyksiä ja ajatuksia lastensuojelulaitosten työn kehittämiseen. (Salminen 2004.)

Salmisen tutkimukseen osallistui lastensuojelun laitostyön kehittämistä eri näkökulmista tarkastelevia asiantuntijoita. Heitä oli Stakesista, Helsingin ja Tampereen yliopistoista, Lastensuojeluna keskusliitosta, Kuntaliitosta, pääkaupunkiseudun kuntien lastensuojelun sijaishuollon hallintoviranomaisia sekä suunnittelijoita ja erilaisten lastensuojelulaitosten johtajia, yhteensä 18 asiantuntijaa. (Salminen 2004.)

Salmisen mukaan muun muassa lastensuojeluasiakkaiden ongelmien monitulkintaisuus tekee laitostyön kehittämisen, varsinkin työn arvioinnin kehittämisen erityisen vaativaksi. Tutkimukseen osallistuneiden lastensuojelun asiantuntijoiden mielestä lastenkotien itsearviointia ei voi yleisellä tasolla kertoa kovinkaan paljon, koska vaihteluväli eri laitosten kohdalla on hyvin suuri. Arkista arviointia on jatkuvasti, mutta systemaattista, ulospäin näkyvää ei. (Salminen 2004.)

Salmisen mukaan työyhteisössä itsearviointi on mukava olevien osallistujien tuottamaa reflektiivistä, systemaattista ja monipuolista arviointia omasta ja työyhteisön toiminnasta, sen mahdollisuuksista, uhista, vahvuuksista ja heikkouksista. Itsearviointina tehdyn analyysin pohjalta voidaan tuottaa kehittämissuhteita, joiden mukaan työyhteisön oppimista ja kehittymistä tuetaan ja tarvittaessa työtoimintoja muutetaan joko yksilö- tai yhteisötasolla. (Salminen 2004.)

Mira Huusko (2009) on tehnyt väitöskirjan Itsearviointia suomalaisissa yliopistoissa. Hänen tutkimuksen aineistona oli yliopistojen vuosina 1993–2003 tuottamat yliopistotason itsearviointiraportit sekä laitostason toimijoille tehty kyselyn vastaukset. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten yliopistoilla ja laitoksilla ymmärretään itsearvioinnin käsite, ”itse” toimijana sekä miten yliopistoissa ja laitoksilla rakennetaan imagoa ja identiteettiä itsearvioinnin avulla erilaisten yliopistoon kohdistuvien vaatimusten ristipaineessa. Aiheeseen liittyvistä aiemmista tutkimuksista Huuskon väitöskirja oli eniten verrannollinen siihen, mitä tässä opinnäytetyössä tutkittiin. (Huusko 2009.)

Hulkarin väitöskirjassa (2006) tarkastellaan työssäoppimista laadun näkökulmasta muun muassa itsearvioinnin avulla. Tutkimuksen painopiste oli itsearvioinnissa ja työssäoppimisen laadun verkostomaisessa kehittämisessä. Tutkimuksen mukaan arviointiajattelu ja siten myös laadun arviointi on siirtymässä kehittävästä arvioinnista ja itsearvioinnin suuntaan. (Hulkari 2006.)

Hulkarin mukaan itsearviointi on yhteisöllisen oppimisen prosessi, jonka tehtävänä on tukea sekä yksilön että yhteisön oppimista, kollektiivisen tietoisuuden vahvistamista ja jatkuvaa kehittämistä. Itsearvioinnin toteutta-

minen ja koulutuksen kehittyminen edellyttävät opettajien halua ja innokkuutta sitoutua arviointityöhön, vapautta päättää arviointiraportin muodosta ja levittämisestä, tukea ja ohjausta muutosten taholta sekä opettajien kouluttamista itsearviointin toteuttamiseen. (Hulkari 2006.)

Laura Yliruka on tutkinut sosiaalityön itsearviointia. Hänen tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella itsearviointikäsitettä sosiaalityön näkökulmasta ja etsiä sosiaalityöntekijöille sopivia itsearviointikeinoja niin, että ne huomioisivat sosiaalityön erityislaatuisuuden. Ylirukan tutkimuksessa hiljaisen tiedon käsite osoittautui tärkeäksi itsearviointin jäsentäjäksi. Tutkimuksen painopiste oli yksittäisessä sosiaalityöntekijässä, ja hän tarkasteli itsearviointia erityisesti osana käytännön asiakastyötä. (Yliruka 2000.)

Yliruka määritteli itsearviointin arvioinniksi, jonka arviointikohteen subjekti itse suorittaa. Kasvatustieteessä itsearviointi voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen: persoonallisuuden kehittymiseen ja ammattitaidon, toiminnan ja työn kehittymiseen. Itsearviointin työkaluista Yliruka käy kirjassaan läpi portfoliot, asiakaspalautteet, fokus-ryhmät, pylpyrän, päiväkirjat ja vuokaaviot. (Yliruka 2000, 7.)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tehtävänä oli tutkia henkilökunnan näkemyksiä itsearviointista laadun arviointimenetelmänä lastenkodissa. Tutkimuksen tulosten perusteella oli tarkoitus tarkastella ja mahdollisesti kehittää Päiväkummun lastenkodin itsearviointia edelleen.

Tutkimus oli kvalitatiivinen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä (Eskola & Suoranta 2008, 61).

Tutkimustehtävän tutkimuskysymys oli:
Millainen on Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan näkemys itsearviointista laadun arviointimenetelmänä?

5.1 Tutkimusaineiston hankinta

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistoa voidaan kerätä haastattelemalla, kyselemällä, havainnoimalla ja erilaisiin dokumentteihin perustuvalla tiedolla. Menetelmiä voi käyttää joko niin, että käyttää vain yhtä menetelmää tai useampaa samassa tutkimuksessa. Samat menetelmät sopivat myös kvantitatiivisen tutkimuksen tekemiseen. Kyseisen opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui kirjoitelma, jossa vastattiin vapaamuotoisesti yhteen annettuun tutkimuskysymykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.)

Tutkimusaineistona käytettävä kirjallinen materiaali voi koostua joko yksityisistä dokumenteista tai joukkotiedotuksen tuotteista. Kirjoitelma on yksityinen dokumentti. Muita yksityisiä dokumentteja voivat olla muun

muassa puheet, kirjeet, päiväkirjat, muistelmat, sopimukset, esseet ja eläytymismenetelmät. Joukkotiedotuksen tuotteita ovat erilaiset lehdet, elokuvat sekä radio- ja televisio-ohjelmat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 84.)

Varsinaista opinnäytetyön aihetta eli Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan näkemystä itsearvioinnista selvitin syyskuussa 2013. Henkilökunta täytti tuolloin henkilökuntapalaverin yhteydessä ensin uudelleen ensimmäisen ITE-perus arviointilomakkeen ja heti sen jälkeen vastasi itsearvioinnista esitettyyn tutkimuskysymykseen vapaamuotoisella kirjoittelulla. Vastaajina olivat koko Päiväkummun lastenkodin vakituinen henkilökunta sekä pitkäaikaiset sijaiset, yhteensä 11 henkilöä.

Ennen aineiston keruuta orientoin henkilökuntaa kertomalla laadun arvioinnin merkityksestä yleensä sekä Päiväkummun laadun arviointiin kehittämistämme itsearviointimenetelmästä. Kerroin itsearvioinnin olevan myös opinnäytetyöni tutkimuskohteena. Ennen kuin pyysin henkilökuntaa kirjoittamaan kirjoitelmaa, pyysin jokaiselta työntekijältä henkilökohtaisen suostumuksen (Liite 3) heidän tuottaman aineiston käyttämiseen tutkimuksessani.

Kirjoitelman laatimiseksi jaoin kaikille paperin, jossa oli aiheena: Kerro mielipiteesi itsearvioinnista Päiväkummun lastenkodin arviointimenetelmänä (Liite 4). Aihetta avatakseni olin laittanut ranskalaisilla viivoilla muutaman apukysymyksen kirjoittamisen helpottamiseksi. Kysymyspaperia jakaessani kerroin vielä suullisesti saman ohjeistuksen, minkä olin paperiin kirjallisestikin laittanut. Aikaa kirjoittamiseen oli puoli tuntia, mikä vaikutti sopivan pituiselta ajalta. Osa työntekijöistä sai kirjoitelmansa valmiiksi muutamassa minuutissa, mutta toiset kirjoittivat lähes puoli tuntia. Kukaan ei kuitenkaan sanonut, että aika olisi loppunut kesken, vaan kaikki saivat kirjoitelmansa kirjoitettua siihen varatussa ajassa.

Kaikki henkilökuntapalaverissa läsnä olleet työntekijät, itseäni lukuun ottamatta, kirjoittivat kirjoitelman. Kirjoitelmien pituus vaihteli muutamasta lauseesta yli sivun pituisiin käsin kirjoitettuihin teksteihin. Puhtaaksikirjoitettuna aineistoa kertyi yhteensä noin neljä sivua.

5.2 Aineiston esittely

Tutkimusaineistona olivat Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan kirjoitelmat, joissa he vastasivat tutkimuskysymykseen omin sanoin. Kirjoitelmia oli 11 ja niistä kertyi puhtaaksikirjoitettuna noin neljä sivua tutkimusaineistoa (Liite 5). Kirjoitelmista kaksi oli sellaista, joita ei voinut käyttää tutkimusaineistona, koska ne eivät vastanneet varsinaiseen tutkimuskysymykseen. Kirjoitelmissa itsearviointia laadun arviointimenetelmänä Päiväkummun lastenkodissa oli pohdittu useista eri näkökulmista ja monin eri tavoin. Jos tutkitaan merkitysrakenteita, sitä miten ihmiset hahmottavat ja jäsentävät erilaisia asioita, aineistona tulee olla tekstiä, jossa he puhuvat asioista omin sanoin, ei niin että he joutuvat valitsemaan tutkijan jäsentämistä vastausvaihtoehtoista. (Alasuutari 2011, 82.)

Koska kyseessä on opinnäytetyö eli tekijän harjoitustyö, aineiston koko ei ole merkittävin kriteeri. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto on pääsääntöisesti pieni tai vähäinen verrattuna kvantitatiiviseen tutkimukseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen ollessa kyseessä, tutkimukseen valikoitiin tiedonantajiksi henkilöt, joilla tiedettiin olevan tietoa ja kokemusta asiasta. Aineiston koko on hyvä, jos olennainen saadaan tietää ilman että on kovin paljon kerätty turhia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85; Nummenmaa, Konttinen, Kuusinen & Leskinen 1997,21.)

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi, tarkemmin kategoria-analyysi. Sisällönanalyysi on menetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Tällöin analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti, jolloin ne eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–108)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puhutaan aineistolähtöisestä analyysistä, joka pelkistetyimmillään tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien, ikään kuin alhaalta ylös. Aineistolähtöistä analyysiä on hyvä käyttää silloin, kun halutaan selvittää perustietoja jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. Kvalitatiivinen lähestymistapa sopii myös muutoksessa ja kehitteillä olevan asian tutkimiseen. (Eskola & Suoranta 2008, 19; Salmi-nen 2004, 44.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä. On mahdollista puhua myös empiirisestä tutkimuksesta, jossa tutkitaan nykyajassa tapahtuvaa ilmiötä todellisessa elämäntilanteessa, sen omassa ympäristössä. (Eskola & Suoranta 2008, 61–65.)

Kvalitatiivisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysivaiheessa tutkimusaineistosta etsitään tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset asiat, jotka luokitellaan ja tulkitaan. Tutkijan tulee tutustua aineistoon hyvin lukemalla se useaan kertaan, minkä tarkoitus on tutustua tekstiin ja päästä alustavasti sinuiksi sen kanssa. (Eskola & Suoranta 2008, 137–151.)

5.4 Analyysimetodi

Analyysimetodina käytin kategoria-analyysia. Kategoriointi on ihmisten ja asioiden nimeämistä ja luokittelua. Kategoriakuvaus on aina sen mukainen, missä, miten ja kuka kategorioita muodostaa eli niiden merkitys muo-

toutuu paikallisesti ja tilannesidonnaisesti. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012, 42–75.)

Kategoria-analyysia voi käyttää kaikenlaisen aineistotyyppin analysointiin. Aineistoja on mahdollista luokitella monin eri tavoin. Jäsennyskategorisoinnin analyysia voi soveltaa käytännössä mihin tahansa puhe- ja tekstiaineistoihin, kun taas keskusteluanalyysi vaatii aineistokseen keskustelun. Tekstianalyysin suuntaukset ovat keskittyneet kirjallisen materiaalin jäsentämiseen. (Jokinen ym. 2012, 25, 75–87.)

Tämän opinnäytetyön kategoriat muodostuivat tutkimusaineistosta, tutkittavien kirjoitelmista, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Kategorioita en ollut etukäteen suunnitellut enkä valinnut, vaan ne muodostuivat tutkittavien kirjoitelmien perusteella. Kategoriat ja niihin liittyvät määreet eivät ole olemassa olevia valmiita määritelmiä, vaan paikallisesti tuotettuja ja tulkittuja. Välimaan mukaan kategoria-analyysin avulla pienelläkin aineistolla saadaan esille ongelmaan liittyvä moninaisuus. (Jokinen ym. 2012, 62; Välimaa, luento 24.10.2012.)

Kun aineisto on kerätty, kannatta analyysiin ryhtyä heti. Tällöin aineisto vielä inspiroi tutkijaa, ja aineistoa voidaan täydentää ja selventää helposti tarvittaessa. Aloitin aineiston analyysin välittömästi tutkimusaineiston hankinnan jälkeen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 212.)

Tutkimusaineistoa kertyi noin neljä sivua, jonka luin useamman kerran läpi tutustuen aineistoon. Tarkistin kirjoitelmien tiedot ja sen, vastasivatko kirjoitelmat annettuun tutkimuskysymykseen. Aineiston analyysin tekninen vaihe lähtee liikkeelle aineiston alkuperäisilmaisuksen pelkistämisestä. Aineistolta kysytään tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä. Kirjoitelmista kaksi oli sellaisia, joissa tutkittavat olivat kirjoittaneet muusta kuin itsearviointista Päiväkummun lastenkodissa, joten rajasin ne kaksi kirjoitelmaa tutkimuksen ulkopuolelle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101.)

Jäljelle jääneet yhdeksää kirjoitelmaa analysoin käyttäen kategoria-analyysia. Aluksi etsin kirjoitelmista kaikki itsearviointiin liittyvät asiat ja alleviivasin ne. Sen jälkeen kirjoitin kaikki alleviivaamani asiat erilliselle paperille lauseina. Tämän jälkeen aloin tutkia tarkemmin kirjoittamiini lauseita, etsin ja yhdistelin sieltä samaa tarkoittavat asiat, pelkistin ne yksittäisiksi ilmaisuiksi ja kirjoitin uudelleen eri papereille.

Näitä löytämiäni samansisältöisiä alakategorioita yhdistin toisiinsa ja niistä muodostui yläkategorioita. Samaa tarkoittavista ilmaisuista muodostui näin neljä eri ryhmää eli kategoriaryhmät, joiden alle tuli samankaltaiset tutkittavien antamat itsearviointiin liittyvät kategoriat. Kategoriaryhmistä etsin niitä mielestäni parhaiten kuvaavat ilmaisut, jotka otin sitten kategoriaryhmien otsikoiksi. Kategoriaryhmiin laskin niissä esiintyvien samankaltaisten alakategorioiden määrät, joista taulukko (taulukko 1) myöhemmin tutkimustulosten yhteydessä. Kategorioiden muodostaminen on analyysin kriittinen vaihe, sillä tutkija päättää tulkintansa mukaan, millä pe-

rusteella eri ilmaiset kuuluvat samaan tai eri kategoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101.)

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan näkemys itsearvioinnista laadun arviointimenetelmänä tällä hetkellä. Tarkoituksena ei ollut löytää lopullista totuutta, vaan tulosten avulla oli tarkoitus herättää keskustelua aiheesta sekä nostaa esiin itsearvioinnin merkitys työn arviointimenetelmänä.

Eettisesti tutkimus noudatti hyviä tutkimustapoja. Valitsin aiheen työelämälähtöisesti siten, että katsoin siitä olevan hyötyä työyhteisön kehittämiseksi. Tutkimusta varten pyysin asianmukaisen luvan tutkimuskohteesta, Päiväkummun lastenkodin johtajalta, sekä jokaiselta tutkimukseen osallistuneelta henkilöltä suostumuksen heidän tuottaman tutkimusaineiston käyttämiseen. Tutkimuksen eettiset näkökohdat edellyttävät, että tutkittavan on käsitettävä mihin hän suostumuksensa antaa. Tutkimukseen osallistuneille kerroin avoimesti tutkimuksen aiheesta ja tarkoituksesta. Pyysin heitä kohteliaasti osallistumaan tutkimukseen, enkä velvoittanut tai pakottanut heitä siihen mitenkään, vaikka tutkittavina olivat työkaverini ja esimieheni. (Nummenmaa ym.1997, 21.)

Tutkimusaineiston käsittelin luottamuksellisesti ja nimettömästi. Työskentelin koko ajan yksin enkä käyttänyt muita henkilöitä apuna tutkimusaineiston käsittelyssä. Tutkimukseen osallistuneiden kirjoitelmat puhtaaksi kirjoitin yhdeksi tekstimassaksi, minkä jälkeen luin tekstiä ja analysoin sen kategoria-analyysillä. Etsin tekstistä tutkimuskysymykseen liittyvät asiat ja käsittelin niitä sellaisenaan eli pyrin tulkitsemaan asiat siten, kuin tutkittavat olivat ne ilmaisseet.

Se, että toimin itse työntekijänä tutkimuksen kohteena olleessa lastenkodissa, saattoi vaikuttaa jossain määrin tutkimuksen luotettavuuteen. Oma mielipiteeni saattoi näkyä tutkimustulosten tulkinnessa eli osiossa johtopäätökset ja pohdinta. Tästä seikasta johtuen yritin kertoa mahdollisimman avoimesti ja tarkasti, miten tutkimusaineisto hankittiin ja miten olin sen analysoinut. Tutkimustulokset pyrin kirjaamaan mahdollisimman tarkasti sen mukaan, miten se tutkimusaineistoon oli kirjoitettu ja tarkastelin sitä, että tekstin asiasisältö ei olisi muuttunut merkitykseltään erilaiseksi. Toisaalta se, että tutkin työkavereideni tuottamia kirjoitelmia, saattoi olla eduksi, kun tulkitsin kirjoitelmien sisältöä. Kirjoitelmissa käsiteltiin aihetta, joka on itselleni erittäin tuttu ja olen ollut mukana koko itsearviointiprosessin ajan.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääasiallisin luotettavuuden kriteeri onkin tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2008, 210.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden kannalta merkityksellisiä kriteerejä ovat muun muassa aineiston merkittävyys, aineiston riittävyys, analyysin kattavuus sekä kvalitatiivisen analyysin arvioitavuus ja toistettavuus. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta, mihin olen omassa työssäni pyrkinyt. (Hirsjärvi ym. 2004, 217.)

Tutkimusaineiston analysoin kategorianalyysia käyttämällä. Tutkimustulokset keräsin suoraan tutkimusaineistosta ja kirjoitin ne samaan muotoon, kuin ne oli kirjoitelmissa kirjoitettu. Omat mielipiteeni ja tulkintani avasin vasta tämän tutkimuksen osiossa johtopäätökset ja pohdinta.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuutta heikentää se, että tutkimusaineistona on käytetty vain yhtä menetelmää ja että otanta, eli kirjoitelmien määrä, ei ole kovin suuri. Tutkimus tuottaa näin ollen ainoastaan tietyn näkökulman ilmiöstä. (Salminen 2004, 66.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimusaineistosta muodostui neljä eri kategoriaryhmää, joista selkeimmin ilmeni se, että Päiväkummun henkilökunta pitää itsearviointia tärkeänä menetelmänä, kun arvioidaan toiminnan laatua. Itsearviointi nähtiin tärkeänä monesta eri näkökulmasta katsottuna. Muut kolme kategoriaryhmää oli epäilevä suhtautuminen itsearviointiin, arviointilomakkeen vaikeaselkoisuus sekä itsearvioinnin tulokset. Esimerkiksi arviointilomakkeeseen kohdistuvaa arviointia oli melkein kaikilla vastaajilla, mutta siitä kirjoitettu aineisto oli jokseenkin samankaltaista, joten tuloksena se ei ollut kovinkaan laaja.

Lajittelin tutkimusaineiston edellä mainittuihin kategoriaryhmiin ja laskin, kuinka monta kertaa kukin alakategoria esiintyy aineistossa. Kategoriaryhmät pyrin nimeämään siten, että ne mahdollisimman hyvin kuvaisivat sisältöä.

Kategoriat	Lukumäärä
Itsearviointi on tärkeää	12
Joskus on turhauttavaa	6
Kysymykset usein hankalia	7
Osataanko kaikki tutkimustulos hyödyntää	7
Yhteensä	32

Taulukko 1. Tutkimusaineiston tuottamat kategoriat

6.1 Itsearviointi on tärkeää

Itsearviointi koettiin tärkeänä laadun arviointimenetelmänä niin oman kuin työyhteisön kehittymisen kannalta. Yhden vastaajan mielestä itsearviointi on oleellinen osa kaikkea sosiaalialan työtä.

Itsearviointi on tärkeää oman kehittymisen kannalta. Oman työn ja yksikön arviointi kehittää itsensä lisäksi myös koko työyhteisöä.

Tutkimusaineistosta ilmeni, että henkilökunnan mielestä Päiväkummussa on hienot ja ajantasaiset menetelmät itsearviointiin toteuttamiseksi. Erään mielipiteen mukaan itsearviointimenetelmä on loistava työkalu laadun kehittämiseen.

Tärkeänä nähtiin, että työntekijöille annetaan aikaa itsearviointiin, sekä se, että työnantaja vaatii työntekijöitään arvioimaan omaa ja työyhteisön toimintaa. Työnantaja saa siten tärkeää tietoa muun muassa siitä, kuinka hyvin työntekijät tuntevat työnsä vaatimukset ja sisällön.

Itse pidän tärkeänä sitä että annetaan aikaa ja työnantaja vaatii työntekijöitä arvioimaan niin omaa kuin koko työyhteisön ja talon toimintaa. Työnantaja saa myös tärkeää tietoa siitä onko työntekijä selvillä kaikista työtavoista ja siitä mitä työn eri osa-alueisiin kuuluu ja miten niissä toimitaan.

Tutkimusaineistossa on useamman kerran mainittu se, että itsearviointi on sujunut hyvin ja että siihen on varattu aikaa. Jokaisen työntekijän paneutuminen itsearviointiin tekemiseen nähdään tärkeänä.

Esiin tulee myös toive siitä, että itsearviointia tulisi tehdä säännöllisesti ja monin eri tavoin. Päiväkummun henkilökunta on sitä mieltä, että itsearviointi yksistään ei riitä, vaan sen lisäksi tarvitaan myös ulkopuolelta tulevaa arviointia.

6.2 Joskus on turhauttavaa

Suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että itsearviointilla saadaan mahdolliset epäkohdat näkyviksi ja voidaan arvioida ja pohtia työtä eri näkökulmista. Jossain määrin henkilökunta kuitenkin oli kokenut itsearviointin tekemisen turhauttavana muun muassa siksi, että ei ollut nähnyt sen tuottavan mitään muutosta toiminnassa. Oli näkemyksiä, joiden mukaan lastenkodilla on hienot suunnitelmat, jos niitä osattaisiin hyödyntää.

Kaavekkeita olen täyttänyt ja joskus on turhauttavaa yrittää parannella, arvioida joitakin asioita koska useamman kerran joku asia ei vain toimi vaikka sitä arvioimme ja kehittelemme.

Merkitystä sillä olisi, on hienot suunnitelmat jos ne toteutuisi ja niitä pystyisi hyödyntämään jatkossa.

Ja vaikka itsearviointi koettiin tärkeäksi, löytyi aineistosta useampi pohdinta siitä, onko itsearviointia kuitenkaan mitään hyötyä käytännössä. Aineistossa pohditaan, onko kehittämisen paikka juuri siinä, että itsearvioinnin anti jää vain lain kirjaimen ja laatutyön ”pakolliseksi kuvioksi”.

Ainakan tällä hetkellä minulle on jäänyt epäselväksi se, miten koko henkilöstö saadaan toteuttamaan arvioinneilla ja palautteilla mahdollisesti todettua muutostarvetta. Ehkä on niin, että mitään muutostarpeita ei niistä ole esille noussut?

Jotkut vastaajista olivat kokeneet, että henkilökunnan asenne ei aina ollut ollut oikea itsearviointia kohtaan. Aineistossa mainitaan esimerkiksi se, että koko henkilökunnan tulee hyväksyä se näkökulma, että käytännön ja arkityön lisäksi työtä tulisi ajatella myös isompina kokonaisuuksina ja suunnitelmallisesti.

Ongelmana itsearvioinnissa ovat työntekijät, joita ei juuri kiinnosta työn kehittäminen. Heidän vastauksensa saattavat olla hieman eri asenteella annettuja, toisin sanoen, jos joku ei koe, että kyselyllä on merkitystä, hän ei myöskään todennäköisesti välitä kovinkaan paljon asioita pohtia, jolloin vastaukset eivät välttämättä kuvaa todellisuutta.

Myös henkilökunnan vaihtuvuuden ja työsuhteen keston oli nähty vaikuttavan itsearvioinnin tuloksiin. Jos työsuhte oli kestänyt vasta vähän aikaa, ei työntekijä ollut välttämättä vielä selvillä kaikesta mikä liittyy lastenkodin toimintaan, joten se näkyi itsearvioinnin vastauksissa.

Myös henkilökunnan vaihtuvuus tuottaa ongelmia, koska tietämättömyys asioista vääristää tuloksia jonkin verran. Tällä tarkoitan sitä, että jos työntekijä olisi kyselyhetkellä ollut talossa hieman, esim. kuukauden pidempään, hän saattaisi pystyä vastaamaan kysymyksiin aivan eri tavalla.

Yhden vastaajan mukaan itsearvioinnin ongelmana oli subjektiivisuus, joskin hän samassa vastauksessaan pohti sen olevan toisaalta myös vahvuus. Vastaajan ajattelun lähtökohtana oli se, että missään muussa tutkimusmuodossa, kuin itsearvioinnissa, ei ehkä pystytä ottamaan yhtä hyvin työn yksilöllisyyttä huomioon.

Kyselyihin olisi haluttu jossain määrin myös varautua etukäteen paremmin ja oli myös pohdintaa siitä, että olisi itse voinut miettiä syvällisemmin itsearvioinnin kysymyksiä. Aineistosta löytyi kuitenkin mielipiteitä siitäkin, että kaavakkeiden täyttäminen saattoi tuntua puuduttavalta.

6.3 Kysymykset usein hankalia

Useamman vastaajan mukaan arviointilomakkeen kysymykset olivat olleet vaikeaselkoisia ja hankalia. Kysymysten asettelut ja vastausvaihtoehdot olivat olleet hankalasti muotoiltuja. Vastaajista useampi oli sitä mieltä, että kysymysten pohdintaan menei paljon aikaa ja että joitakin kysymyksiä olisi mielellään pohtinut pidempäänkin.

Osin myös kysymysten asettelut ovat olleet hankalasti muotoiltuja, tuttuja asioita ollaan määritelty turhan monimutkaiseen raameihin. Paikoittain siis yksinkertaistaminen olisi paikallaan.

Ainakin tänään täytetty lomake sisälsi monia asioita, joita olisi mieluusti pohtinut hiukan pidempään.

Kysymykset ovat olleet usein hankalia ja ehkä ajalla rauhasa täytettynä olisi voinut miettiä niitä syvällisemmin ja kenties se olisi hieman muuttanut vastausta.

Arviointilomakkeita ei kuitenkaan oltu nähty kokonaisuutena hankaliksi, vaan vain osa kysymyksistä oli ollut vaikeaselkoisia tai vastausvaihtoehdot eivät ole tuntuneet oikeilta.

6.4 Osataanko kaikki tutkimustulos hyödyntää?

Siihen, mitä vaikutusta itsearviointilla oli ollut Päiväkummun lastenkodissa, löytyi kirjoitelmista erilaisia näkemyksiä. Oli niitä, joiden mielestä siitä oli ollut selkeää hyötyä ja että sen seurauksena oli paljon kehitystä tapahtunut. Mitään konkreettista esimerkkiä ei edellä mainituista vaikutuksista tutkimusaineistossa kuitenkaan ollut.

Koonneista on myös ollut jo selkeää hyötyä ja useisiin epäkohtiin on ehditty jopa puuttua jo.

Epäilyjä itsearviointin vaikutuksesta sen sijaan esiintyi useammassa vastauksessa. Erään vastaajan mielestä tuloksien olisi pitänyt näkyä selvemmin. Epäiltiin myös sitä, osattiinko kaikki tutkimustulos hyödyntää. Vastauksissa oli oletuksia siitä, että kyselyjen tulokset kertovat, mitä mieltä henkilökunta asioista on ja että tulosten pohjalta pyritään kehittämään toimintaa ja menetelmiä, minkä kautta kyselyillä on suurikin merkitys. Kyse oli kuitenkin vain oletuksesta, ei tapahtuneen toteamisesta.

Tällähetkellä koen, että työyhteisössä ja lastenkodin käytänteissä ei itsearviointi juurikaan näy.

Se, että itsearviointista oli ollut hyötyä oman työskentelyn arviointiin, oli mainittu tutkimusaineistossa useita kertoja. Arviointilomakkeen täyttäminen oli saanut vastaajat pohtimaan heidän omia tietojaan ja puutteitaan työhön liittyvissä asioissa. Joku vastaajista oli itsearviointilomakkeen täy-

tettyään alkanut selvittää niitä asioita, joihin ei ollut osannut kyselyssä vastata.

Esimerkiksi vasta kun olin vastannut jälkihuoltoa koskevaan kyselyyn (lähes joka kohtaan E), tajusin, että voisin siitäkin asiasta ottaa selvää itse. Arvioinnin seurauksena siis tutustuin itselleni vielä vieraaksi jääneeseen työhönsä.

Useimmissa kirjoitelmissa oli kuitenkin mainittu, mitä hyötyä itsearviointista voisi olla ja miten se parhaimmillaan toimisi.

Itsearviointin keskeisimmän annin tulisi vaikuttaa työn sisältöihin ja toimintatapoihin.

Itsearviointi antaa mahdollisuuden työyhteisölle tarkastella sitä, mihin suuntaan ollaan menossa ja mihin asioihin pitäisi tehdä muutosta.

Työnantaja saa myös tärkeää tietoa siitä onko työntekijä selvillä kaikista työtavoista ja siitä mitä työn eri osa-alueisiin kuuluu ja miten niissä toimitaan.

Itsearviointin tulosten käyttöönotosta ei kuitenkaan ollut vielä ollut käytännön kokemusta, joten joillekin vastaajille oli jäänyt epäselväksi se, miten tutkimustuloksia oli hyödynnetty tai tullaan hyödyntämään.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan näkemys itsearvioinnista laadun arviointimenetelmänä. Tutkimusaineistona olleista kirjoitelmista muodostui kategoria-analyysin avulla neljä eri kategoriaryhmää, joiden mukaisesti henkilökunta itsearviointia oli pohtinut. Kategoriaryhmät muodostuivat siitä, millaisena henkilökunta oli nähnyt itsearviointin merkityksen itsen ja työyhteisön näkökulmasta, mikä siinä oli tuntunut hankalalta, millaisia olivat olleet arviointikaavakkeet sekä se, mitä hyötyä itsearvioinnista oli ollut.

Tutkimustuloksiin vaikutti osaltaan se, että vain noin puolet henkilökunnasta oli osallistunut kaikkiin Päiväkummun lastenkodissa tehtyihin itsearviointikyselyihin. Osa tutkimukseen osallistuneista työntekijöistä oli ollut mukana vain muutamassa kyselyssä ja kaksi työntekijöistä vastasi ITE-arviointikyselyyn ensimmäisen kerran juuri ennen tutkimusaineistona käytetyn kirjoitelman kirjoittamista. Henkilökunnan kokemukset itsearviointiin osallistumisesta ja sen tuottamasta hyödystä tai haitasta olivat siis kovin erilaisia.

Saatujen tutkimustulosten perusteella Päiväkummun lastenkodin henkilökunta oli mieltänyt itsearviointin tarkoituksen hyvin. Itsearviointin avulla työyhteisössä henkilökunta arvioi oman työnsä eri osa-alueita, rakenteita ja tuloksia. Huuskon väitöskirjassa tutkimuksen tuloksien mukaan itsear-

viointi oli auttanut laitoksen kehittämistyössä ja näin nähtiin tapahtuneen myös Päiväkummussa. Niin ikään edellä mainitun väitöskirjan mukaan itsearviointi oli tuonut epäkohdat esiin ja itsearviointiin osallistuneiden arvostus omaa työtään kohtaan oli noussut. (Huusko 2009.)

Tässä tutkimuksessa näkyi selvimmin se, että Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan mielestä itsearviointi on tärkeää, kun halutaan kehittää itseä ja työyhteisöä. Salmisen tutkimuksen tuloksien mukaan asiantuntijat pitivät itsearviointia erittäin tärkeänä työn kehittämisessä. Itsearviointilla nähtiin olevan arvo sinänsä tai toisaalta nähtiin, että itsearviointi on työn arvioinnin lähtökohta. (Salminen 2004, 109.)

Henkilökunta oli alkanut arvioida myös omaa työtään, sitä miten toimii tietyissä tilanteissa ja mitä tietää työyhteisön toimintatavoista. Myös Huuskon väitöskirjan mukaan itsearviointi oli aktivoanut oman toiminnan ajattelua ja kehittymistä aikaisempaa enemmän yhteisten keskustelujen ja arvojen esiin nostamisen avulla. (Huusko 2009.)

Se, että henkilökunnan mielestä Päiväkummun lastenkodissa on hienot menetelmät ja loistava työkalu itsearvioinnin tekemiseen, vahvisti tutkijan käsityksen siitä, että ITE-menetelmä ja sitä hyödyntäen Sijashuollon laatu-kriteereistä tehty arviointikaavake olivat onnistuneita ratkaisuja itsearvioinnin toteuttamiseen. Toive siitä, että itsearviointia tulisi tehdä säännöllisesti, antoi ymmärtää, että siihen ei suhtauduttu kielteisesti. Sitä, pitäisikö itsearviointi toteuttaa myös erilaisin tavoin, pitää kuitenkin miettiä, koska sitäkin tutkimusaineistossa toivottiin.

Päiväkummun henkilökunta näki hyvänä sen, että työnantaja vaatii henkilökuntaa arvioimaan työtään ja että siihen varataan aikaa. Tämän perusteella saattoi ymmärtää, että henkilökunta ajatteli koko työyhteisön hyötyä eikä vain itselle tulleita hyötyjä. Huuskon väitöskirjan tutkimustuloksissa ilmeni, että itsearviointi koettiin välttämättömänä ja itsestäänselvyytenä. Siitä huolimatta samassa tutkimuksessa vastauksista ilmeni, että itsearviointiin ja sen analysointiin ei ollut varattu tarpeeksi aikaa. Myös työn kiireellisyys ja ajan puute haittasivat itsearviointia. Samaan tulokseen ei tässä tapauksessa tullut Päiväkummun henkilökunnan näkemyksissä. (Huusko 2009.)

Siitä huolimatta, että itsearviointi koettiin Päiväkummussa tarpeelliseksi ja hyödylliseksi, oli mukana myös näkemyksiä siitä, että itsearvioinnin ei koettu näkyvän työyhteisön arjessa. Jossain määrin edellä mainittuun tutkimustulokseen vaikutti varmasti sekin, että osa henkilökunnasta oli työskennellyt lastenkodissa vasta vähän aikaa. Myös sen, että itsearviointia ei vielä ollut toteutettu kovin kauaa – vuodesta 2011 alkaen – ymmärrettiin vaikuttavan siihen, ettei konkreettisia tuloksia vielä ollut paljoa nähtävissä. Jatkoa ajatellen tutkimustuloksissa näkyi se, että odotuksia itsearvioinnin hyödystä tulevaisuudessa oli olemassa.

Henkilökunnan vaihtuvuuden ja asenteen itsearviointia kohtaan nähtiinkin vaikuttavan itsearviointiprosessin tuloksiin. Aineistosta löytynyt epäily sii-

tä, että kaikki työntekijät eivät välttämättä suhtaudu itsearviointiin sen vaatimalla vakavuudella ei tutkijankaan mielestä ollut täysin aiheeton. Ongelmaksi nähtiin sellaiset työntekijät, joita ei aidosti kiinnosta kehittäminen. Päiväkummun henkilökunta ei kuitenkaan ollut vastannut asiattomasti tai muuten ikävästi, kuten yliopistojen itsearviointeihin osallistuneet opiskelijat olivat Huuskon väitöskirjan tulosten mukaan tehneet. (Huusko 2009.)

Sellaisetkin tutkittavat, jotka näkivät arvioinnin ja työhön liittyvien asioiden pohtimisen tärkeänä, saattoivat olla sitä mieltä, että joskus on turhauttavaa yrittää parannella ja arvioida, kun joku asia ei vain toimi, vaikka sitä kuinka arvioi ja kehittelee. Lastensuojelutyön monimuotoisuus asettaa haasteita tutkittavien tekemälle työlle ja joihinkin asioihin ei pysty vaikuttamaan minkäänlaisella kehittämisellä tai muutoksella. Jokainen asiakas lastensuojelun sijaishuollossa on yksilöllinen, joten tarkasti luodut rakenteetkaan eivät palvele kaikkia asiakkaita.

Päiväkummun lastenkodin henkilökunta kuitenkin näki, että on hienot suunnitelmat itsearviointiin, jos ne vain toteutuisivat ja niitä pystyisi hyödyntämään. Vastauksista huokui hienoinen epäily siitä, että kaikki on kirjallisesti kunnossa, mutta niistä ei vain olisi mitään hyötyä käytännössä.

Arviointilomakkeet oli koettu osin vaikeaselkoisiksi. Kysymyksien asetellut olivat olleet jossain määrin hankalia ja niiden pohtimiseen oli kulunut aikaa. Osa vastaajista toivoikin, että kysymyksiä olisi voinut pohtia pidempään, vaikka kaikki vastaajat palauttivat kyselyt ennen kuin siihen varattu aika oli loppunut. Arviointilomakkeiden kehittäminen selkeämmiksi ja helpommin täytettäviksi tullee olemaan yksi tämän tutkimuksen mukanaan tuoma toimenpide.

Sijaishuollon laatukriteereissä kysymyksiin oli liitetty selventävä teksti, joka avasi laajemmin kysymyksen sisällön, mutta siitä huolimatta joidenkin kysymysten sisältö jäi joillekin epäselväksi. Tällaiseen ajatteluun on voinut vaikuttaa sekin, ettei vastaaja ollut vielä osallistunut kysytyyn asiaan työskentelynsä aikana, joten hänelle ei ollut muodostunut näkemystä siitä.

Se, miten tutkittavat näkivät itsearviointin jo vaikuttaneen työyhteisöön ja sen henkilökuntaan tuli ilmi jossain määrin. Sitä, mihin itsearviointiprosessi oli konkreettisesti vaikuttanut, ei kuitenkaan ollut eritelty. Vastausten mukaan epäkohtiin oli jo ehditty puuttua ja itsearviointista oli ollut jo selkeää hyötyä. Osa henkilökunnasta olikin suhtautunut itsearviointiprosessiin alusta alkaen kiinnostuneesti ja ollut mukana aktiivisesti kyselyjen tulosten tuottamien kehittämishankkeiden toteuttamisessa. Oletettavasti nämä vastaajat olivat myös nähneet toteutuneen hyödyn.

Tutkimusaineistossa oli kuitenkin paljon mainintoja siitä, että ei ollut huomattu vielä mitään kehitystä tai ei ollut käytännön kokemusta siitä, mitä vaikutusta itsearviointilla olisi ollut. Hieman skeptiseltä vaikutti eräässä kirjoittelussa esiintynyt pohdinta, että itsearviointiprosessissa Päiväkum-

mun lastenkodissa ei ehkä ollut ilmennyt mitään muutostarpeita, koska niitä ei ollut havaittu. Niin tutkittavien kuin tutkijankin mielestä itsearvioinnin tuloksien pitäisi näkyä selvemmin lastenkodin käytännöissä, jotta itsearvioinnin hyöty muistettaisiin ja ymmärrettäisiin paremmin. Myös Huuskon väitöskirjan tuloksissa yliopistoissa oli vastaajia, jotka olivat sitä mieltä, että itsearvioinnista ei ollut hyötyä tai sillä ei ollut vaikutusta laitoksen toimintaan. (Huusko 2009.)

Itsearvioinnin nähtiin kuitenkin vaikuttaneen paljon omaan itseän työntekijänä. Tutkittavat olivat alkaneet arviointikaavakkeiden kysymysten kautta pohtimaan omia tietojaan ja osaamistaan. Sellaisista asioista, joiden parissa ei vielä ollut työskennelty, otettiin itse selvää myöhemmin. Tutkittavat olivat päivittäneet työhön liittyvää tietouttaan sen jälkeen, kun he itsearviointiin osallistuttuaan olivat huomanneet omat puutteensa tiedoissa. Ainakin tässä mielessä itsearvioinnin tarkoitus oli toteutunut.

Päiväkummun lastenkodin henkilökunnan näkemys itsearvioinnista ja Huuskon väitöskirjan mukaiset yliopistojen henkilökunnan ja opiskelijoiden kokemukset itsearvioinnista olivat tuloksiltaan hyvin samankaltaisia. Molemmissa nähtiin, että itsearviointien avulla työyhteisöt olivat kehittyneet ja niissä olevat epäkohdat olivat tulleet esiin. Haittoina molemmissa nähtiin se, etteivät tutkittavat kokeneet itsearvioinnista olleen mitään hyötyä tai vaikutusta sekä se, että kaikki tutkittavat eivät suhtautuneet itsearviointiin tosissaan. Molemmissa tutkimuksissa tutkittavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että itsearviointi ikään kuin kuuluu työyhteisön toimintatapoihin. (Huusko 2009.)

Saatu tutkimustulos tukee ajatusta, että itsearviointia Päiväkummun lastenkodissa tullaan jatkamaan ja kehittämään edelleen. Asiantuntijoiden näkemyksen mukaan arviointi tulee tulevaisuudessa lisääntymään lastensuojelulaitoksissa. Työntekijöiden ammatillisuuden ja työkäytäntöjen kehittäminen oli arvioinnin lisääntymisen perusteena. Arvioinnin julkisuuteen ja vaativuuteen asiantuntijat liittivät mahdollisesti lastensuojelulaitosten kilpailutilanteen. Myös yhteiskunnallinen päätöksenteko, erityisesti lastensuojelun lainsäädäntö, joka koskee laitosten rakenteellisia tekijöitä, tarvitsee arviointitietoa. (Salminen 2004)

Tutkimuksessa ilmeni myös, että itsearvioiti yksistään ei riitä, vaan tarvitaan myös muunlaista laadun arviointia, jotta voidaan kehittää työyhteisön toimintatapoja ja siten parantaa palvelun laatua. Myös Tupu Holman mukaan työyksikkö tai organisaatio tarvitsee itsearvioinnin lisäksi muidenkin tahojen suorittamaa arviointia. (Yliruka 2000, 19.)

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uud. p. Helsinki: Tammi.
- Holma, T., Tolvanen, R. & Vihma, M. 2010. ITE3: 2010. Opas ITE-itsearviointi ja laadunhallintamenetelmän käyttöön. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Hulkkari, K. 2006. Työssäoppimisen laadun käsite, itsearviointi ja kehittäminen sosiaali- ja terveystieteiden ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja.
- Huusko, M. 2009. Itsearviointi suomalaisissa yliopistoissa: arvoja, kehittämistä ja imagon rakentamista. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Huusko, M. 2010. Itsearviointi laitosten kehittämisen välineenä. Yliopistopedagogiikka 2, 6–14.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2012. Kategoriat, kulttuuri & moraalit. Tampere: Vastapaino.
- Kuntaliitto. 2010. Työyksikön itsearviointi- ja laadunhallintamenetelmän lomakepaketti.
- LapsiARVI-kriteerit 2009. Perusvaatimukset lastensuojelupalvelujen laadulle. Opas laadun arviointiin ja kehittämiseen. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Lastensuojelulaki 417/2007. 13.4.2007. Viitattu 29.9.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417/>
- Mikkola, P. 1999. Laadun elementit sijaishuollossa. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 14. Sijaishuollon laatu -projektin loppuraportti. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Nummenmaa, T., Konttinen, R., Kuusinen, J. & Leskinen, E. 1997. Tutkimusaineiston analyysi. Helsinki: WSOY.
- Päiväkummun lastenkodin laatukäsikirja. 2006. Romano Missio ry. Päivitetty versio 28.3.2011
- Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki – käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita.

Salminen, M. 2004. Työn arvioinnin kehittäminen –tarua vai totta? Lastensuojelulaitosten työn arvioinnin kehittämisestä ja oppimisesta. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Ammatillisesti suuntautuva lisensiaattitutkimus.

Sosiaaliportti 2012. Hyvät käytännöt. Itsearviointi. Viitattu 04.10.2013. <http://sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyvatkaytannot/lahtokohtia/itsearviointi/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit. 2004. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 18. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Välimaa, O. 2012. Kategoria-analyysi metodina pitkäaikaistyöttömien haastattelujen analyysissä. Luento. Hämeen ammattikorkeakoulu. 24.10.2012.

Yliruka, L. 2000. Sosiaalityön itsearviointi ja hiljainen tieto. Sosiaalihuollon menetelmien arviointiprojekti. Työpapereita 2/2000. Helsinki: Stakes.

ITE-perus Arviointilomake

ITE3: 2010		ITE-perus Arviointilomake					
Arviointiasteikko	0 = Ei lainkaan toteutunut 1 = Asia on ollut esillä 2 = Kehitteillä, toteutunut satunnaisesti 3 = Käytössä, mutta toteutuu vain osittain tai jollakin arviointikohteen osa-alueella 4 = Käytössä ja toteutuu sovitusti kaikilla arviointikohteen osa-alueella E = En osaa arvioida	Ympyröi vastaus					
1. Meillä on ajan tasalla oleva, yksikkömme perustehtävän ja toiminnan tavoitteet ilmaiseva toiminta-ajatus.		0	1	2	3	4	E
2. Keskustelemme säännöllisesti toiminnan päämääristä sekä toimintaa ohjaavista arvoista ja periaatteista. Sovitut asiat kirjataan.		0	1	2	3	4	E
3. Vuosittain laaditaan yksikkömme oma toimintasuunnitelma, josta käyvät ilmi toiminnan painoalueet sekä mitattavissa olevat tulos- ja laatuavoitteet.		0	1	2	3	4	E
4. Olemme selvittäneet, millaisia tarpeita ja odotuksia keskeisillä asiakas- ja sidosryhmillämme on palveluitamme ja toimintaamme kohtaan. Olemme selvillä myös muista toimintaamme kohdistuvista vaatimuksista. Tarkistamme ne määräajoin.		0	1	2	3	4	E
5. Olemme kuvanneet ja arvioineet yksikkömme keskeiset palveluprosessit ja työkäytännöt sekä osuutemme asiakkaan ja toiminnan kannalta tärkeissä hoito-/palveluketjuissa talon sisällä ja ulkopuolella.		0	1	2	3	4	E
6. Olemme määritelleet palveluvalikoimamme sekä laatineet keskeisistä palveluistamme tarkemmat kuvaukset (palvelukuvaus, palveluseloste tms.).		0	1	2	3	4	E
7. Työyksikössämme on sovittu kirjallisesti henkilöstön työnjaosta, vastuista ja valtuuksista.		0	1	2	3	4	E
8. Työyksikössämme käydään säännöllisesti esimiehen ja työntekijän välinen kehityskeskustelu mm. työn tavoitteista ja koulutustarpeista. Sovitut asiat kirjataan yhdessä.		0	1	2	3	4	E
9. Laadimme vuosittain henkilöstön ja työyksikön tarpeisiin perustuvan henkilöstön kehittämis- ja koulutussuunnitelman.		0	1	2	3	4	E
10. Uusi työntekijä, sijainen ja opiskelija perehdytään tehtäviinsä sekä toimintaan yhtenäisen perehdytysohjelman mukaan.		0	1	2	3	4	E
11. Koneiden, laitteiden ja työvälineiden käytöstä, säilytyksestä ja huollosta on tarvittavat ja ajan tasalla olevat ohjeet. Toimimme ympäristöystävällisesti ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.		0	1	2	3	4	E
12. Tutkimus-, hoito-, testaus- ja mittausvälineiltä vaadittava tarkkuus ja täsmällisyys varmistetaan säännöllisesti tapahtuvan kalibroinnin, kirjanpidon ja päivitysmerkintöjen avulla. Myös tietojärjestelmien käyttövarmuus ja tietoturvallisuus on varmistettu tarpeellisin menettelyin ja ohjein.		0	1	2	3	4	E
13. Olemme sopineet kirjallisesti hyvistä käytännöistä ja palvelun laadun kriteereistä sekä muista tarpeellisista hyvän hoidon, hoivan ja kuntoutuksen periaatteista. Tarkistamme ne määräajoin.		0	1	2	3	4	E

Henkilökunnan näkemys itsearvioinnista laadun arviointimenetelmänä Päiväkummun lastenkodissa

ITE3: 2010

ITE-perus
Arviointilomake

Arviointiasteikko	0 = Ei lainkaan toteutunut 1 = Asia on ollut esillä 2 = Kehitteillä, toteutunut satunnaisesti 3 = Käytössä, mutta toteutuu vain osittain tai jollakin arviointikohteen osa-alueella 4 = Käytössä ja toteutuu sovitusti kaikilla arviointikohteen osa-alueella E = En osaa arvioida	Ympyröi vastaus					
14. Tiedän, miten ulkopuolelta ostettavien palvelujen, raaka-aineiden tai tavaroiden (koneet, laitteet, työvälineet, tarvikkeet) hankinta meillä tapahtuu ja mistä tarvittavat ohjeet löytyvät.		0	1	2	3	4	E
15. Selvitämme määräajoin henkilöstön työhyvinvointia ja työyhteyttä. Tulokset hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.		0	1	2	3	4	E
16. Hankimme säännöllisesti palautetta palveluja käyttäviltä asiakkailtamme (esim. potilaat) sekä tarvittaessa myös omaisilta. Palautteiden tulokset hyödynnetään.		0	1	2	3	4	E
17. Hankimme säännöllisesti palautetta sisäisiltä asiakkailta, yhteistyökumppaneilta ja muilta tärkeiltä sidosryhmiltä. Palautteiden tulokset hyödynnetään.		0	1	2	3	4	E
18. Yksikkömme palveluista ja toiminnasta on ajan tasalla olevat esitteet, Internet-sivut tai vastaavat sisäistä ja ulkoista tiedottamista sekä markkinointia varten.		0	1	2	3	4	E
19. Meillä on käytössämme ajan tasalla olevat kirjalliset ohjeet siitä, mitä ja miten kirjaamme asiakas- ja potilasasiakirjoihin.		0	1	2	3	4	E
20. Keräämme toiminnastamme tilastotietoa, joka kuvaa asiakkaitamme, palvelujen määrää ja laatua sekä työmme tuloksia. Tilastoja hyödynnetään toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa ja kehittämisessä.		0	1	2	3	4	E
21. Käytämme yhdenmukaisia menettelytapoja ja vertailukelpoisia mittareita arvioidessamme palvelujemme ja toimintamme vaikutuksia. Tiedot hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.		0	1	2	3	4	E
22. Yksikössämme on varmistettu, että toimintaa ohjaavat tarpeelliset asiakirjat (työ- ja toimintaohjeet, lomakkeet, turvallisuus- ja oma- valvontasuunnitelma, laatukäsikirja ym.) ovat ajan tasalla ja hallinnassa. Otamme toiminnassamme huomioon taloudelliset riskit.		0	1	2	3	4	E
23. Toteutamme yksikössämme säännöllisesti itsearviointia. Arvioinnin tulokset, parantamisalueet ja suunnitellut parannustoimet kirjataan ja niiden toteutumista seurataan.		0	1	2	3	4	E
24. Vertaamme toimintatapojamme suunnitelmallisesti muiden vastaavien yksiköitten toimintaan tai eri aloilla toimivien yksiköitten toimintaan ja saavutuksiin. Vertailutulokset kirjataan ja hyödynnetään.		0	1	2	3	4	E
25. Kehitämme toimintaamme ja toteutamme kehittämishankkeitamme suunnitelmallisesti ja koordinoitusti. Kehittämistyön ja hankkeiden toteutumista seurataan ja tuloksia hyödynnetään toiminnan jatkuvassa parantamisessa.		0	1	2	3	4	E

Tutkimuslupalomake

TUTKIMUSLUPA

Annan luvan käyttää kirjoittamaani tekstiä Eija Metsärinnan opinnäytetyön tutkimusaineistona.

Kaikki antamani tieto käsitellään luottamuksellisena ja nimettömänä vain tutkimustarkoitusta varten.

Hämeenkoskella 17.09.2013

Kiitos osallistumisesta!

Eija Metsärinta

Kirjoita kirjoitelma seuraavasta aiheesta:

Kerro mielipiteesi itsearvioinnista Päiväkummun laadun arviointimenetelmänä.

- Miten se on mielestäsi sujunut?
- Miltä se on tuntunut?
- Onko sillä merkitystä? Jos, niin millaista?
- Kirjoita kaikki, mitä aiheesta tulee mieleesi. ☺